

Laidiens: 15.11.1996., Nr. 195

Ministru kabineta noteikumi Nr. 431

Rīgā 1996.gada 12.novembrī (prot. nr.54, 14.§)

Noteikumi par miruša cilvēka audu un orgānu uzkrāšanas un izmantošanas kārtību medicīnā

Izdoti saskaņā ar likuma “Par miruša cilvēka ķermeņa aizsardzību un cilvēka audu un orgānu izmantošanu medicīnā” 18.pantu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumos lietotie termini:

1.1. *transplantācija* — ķirurģiskās ārstēšanas veids, kad pacientam tiek pārstādīti no miruša cilvēka iegūti audi vai orgāni;

1.2. *transplantologs* — ārsts ķirurgs, kurš veic audu un orgānu pārstādīšanas operācijas;

1.3. *smadzeņu nāve* — komatozs stāvoklis, kad cilvēkam ir neatgriezeniski zudušas dzīvībai svarīgas galvas smadzeņu funkcijas, bet sirdsdarbība vēl ir saglabājusies;

1.4. *bioloģiskā nāve* — organisma dzīvības funkciju neatgriezenisks zudums, kas nav novēršams ar reanimācijas un intensīvās terapijas metodēm.

2. Šie noteikumi nosaka miruša cilvēka audu un orgānu uzkrāšanas un izmantošanas kārtību medicīnā.

3. Cilvēka audu un orgānu izņemšana transplantācijai un zinātniskiem pētījumiem atļauta pēc smadzeņu nāves vai bioloģiskās nāves konstatēšanas, ja attiecīgās personas pasē un vienota parauga medicīniskajā kartē ir atzīme, kas atļauj patoloģianatomisko izmeklēšanu un orgānu izņemšanu. Ja personas pasē un vienota parauga medicīniskajā kartē nav attiecīgās atzīmes, jārikojas saskaņā ar likumu “Par miruša cilvēka ķermeņa aizsardzību un cilvēka audu un orgānu izmantošanu medicīnā”.

4. Ja ārstniecības iestādē nonāk bezsamaņā esoša nenoskaidrota persona, par to vienas stundas laikā labklājības ministra noteiktajā kārtībā jāziņo policijas dežūrdalī, kuras teritorijā atrodas ārstniecības iestāde. Pēc minētā ziņojuma saņemšanas policijas dežūrdalī nekavējoties uzsāk attiecīgās personas noskaidrošanu. Bez personas noskaidrošanas audu un orgānu izņemšanu veikt nedrīkst.

5. Donora audus un orgānus izņem labklājības ministra apstiprinātas specializētās brigādes šo noteikumu 1.pielikumā minētajās ārstniecības iestādēs un nodod tos šo noteikumu 2.pielikumā minētajām ārstniecības iestādēm, kurās veic izņemto audu un orgānu sadali, uzkrāšanu, uzglabāšanu un izmantošanu.

6. Donora audus un orgānus izmanto transplantācijai, sterilu medicīnisko transplantantu izgatavošanai un zinātniskajiem pētījumiem. Attiecīgās ārstniecības iestādes var veikt arī donora audu un orgānu apmaiņu Latvijas Republikā un ārpus tās robežām, lai palielinātu audu un orgānu imunobioloģiskās izvēles iespējas.

II. Smadzeņu nāves un bioloģiskās nāves konstatēšana

7. Smadzeņu nāvi konstatē, ja pacienta sirdsdarbību un gāzu apmaiņu plaušās uztur ar reanimācijas un intensīvās terapijas pasākumu palīdzību un pacientam ir šādi simptomi:

- 7.1. pilnīgs un noturīgs samaņas zudums;
- 7.2. noturīgs elpošanas zudums;
- 7.3. spontāno kustību trūkums un muskulatūras atonija;
- 7.4. platas, uz gaismas kairinājumu nereaģējošas acu zīlītes;
- 7.5. radzenes refleksa zudums;
- 7.6. okulocefālā refleksa zudums;
- 7.7. okulovestibulārā refleksa zudums;
- 7.8. reakcijas zudums uz sāpju kairinājumu trijzaru nervu zonā;
- 7.9. hipotermija vai poikilotermija.

8. Šo noteikumu 7.punktā minētie simptomi var būt par pamatu pacienta smadzeņu nāves konstatēšanai, ja tie saglabājas nemainīgi vismaz 24 stundas un pacients nesaņem narkotiskos pretsāpju līdzekļus, trankvilizatorus, miega līdzekļus, miorelaksantus vai citas centrālās nervu sistēmas darbību kavējošas vielas, kā arī ja pacienta ķermenis nav mākslīgi atdzēsēts. Ja 24 novērošanas stundu laikā lietoti minētie medikamenti vai ir notikusi pacienta ķermeņa mākslīga atdzesēšana, pacienta novērošanu turpina vēl 12 stundas pēc tam, kad pārtraukta attiecīgo medikamentu lietošana vai mākslīgā atdzesēšana. Neskaidros gadījumos kā papildu izmeklēšanas metodi izmanto daudzkanālu elektroencefalogrāfiju vai smadzeņu angiogrāfiju.

9. Smadzeņu nāves noteikšanai nepieciešamos izmeklēšanas datus anesteziologs reanimatologs atzīmē slimības vēsturē un slimnieka galvas smadzeņu nāves diagnostikas kartē (3.pielikums), kuru paraksta divi ārsti — anesteziologs reanimatologs un neirologs vai, ja pacientam tikusi izdarīta galvaskausa operācija, ņ neiroķirurgs. Ja smadzeņu nāves konstatēšanai izmantota elektroencefalogrāfija vai smadzeņu angiogrāfija, minēto karti paraksta arī attiecīgais speciālists. Slimnieka galvas smadzeņu nāves diagnostikas karti pievieno slimības vēsturei.

10. Bioloģisko nāvi konstatē, ja, neraugoties uz intensīvās terapijas pasākumiem, apstājas pacienta sirdsdarbība un elpošana. Bioloģiskā nāve var iestāties bez klīniskās nāves perioda. Dežurējošais ārsts nosaka bioloģiskās nāves laiku pacienta sirdsdarbības apstāšanās brīdī, atzīmē to slimības vēsturē un aizpilda un paraksta reanimācijas protokolu (4.pielikums). Reanimācijas pasākumu protokolu pievieno slimības vēsturei.

III. Donora audu un orgānu izņemšanas kārtība

11. Ja ārstniecības iestādē atrodas potenciāls donors, tai jāsaskaņo nepieciešamība pēc attiecīgajiem orgāniem ar Latvijas Medicīnas akadēmijas Paula Stradiņa klīniskās slimnīcas Transplantācijas centra (turpmāk tekstā — “Transplantācijas centrs”) transplantācijas koordinatoru.

12. Donora nieru izņemšanas operāciju veic Transplantācijas centra transplantologu izbraukuma brigāde (turpmāk tekstā — “transplantologu brigāde”), kuras sastāvā ir divi transplantologi, transplantācijas centra koordinators un

viena vai divas medicīnas māsas.

13. Transplantologu brigāde ir nodrošināta ar nepieciešamajiem instrumentiem, konservējošiem šķidrumiem, orgānu konteineriem un operāciju veļu, kā arī ar savu transportu.

14. Donora nieru izņemšanas operācijas laikā jāizņem arī:

14.1. audi un orgāni imunobioloģiskajai izmeklēšanai (liesa un limfātiskie mezgli);

14.2. venozās asinis bioķīmiskajai, virusoloģiskajai un imunoloģiskajai izmeklēšanai;

14.3. audu un orgānu paraugi donora iespējamo slimību diagnosticēšanai un zinātniskiem pētījumiem.

15. Donora sagatavošanu veic šo noteikumu 1.pielikumā minēto ārstniecības iestāžu reanimācijas nodaļās, un attiecīgā ārstniecības iestāde nodrošina:

15.1. donora asinsriti un plaušu mākslīgo ventilāciju;

15.2. pirmsoperācijas higiēniskos pasākumus;

15.3. nepieciešamos laboratoriskos izmeklējumus;

15.4. anesteziologa reanimatologa piedalīšanos donora sagatavošanā un audu un orgānu izņemšanas operācijā.

16. Donora audu un orgānu izņemšanas operāciju veic šo noteikumu 1.pielikumā minēto ārstniecības iestāžu operāciju zālēs atbilstoši aseptikas un antiseptikas prasībām. Ķirurģisko metodi izvēlas operējošais transplantologs.

17. Donora audu un orgānu izņemšanas operācijas laikā anesteziologs reanimatologs nodrošina, kā arī pārtrauc donora asinsriti un plaušu mākslīgo ventilāciju saskaņā ar transplantologa norādījumiem.

18. Pēc donora audu un orgānu izņemšanas operācijas transplantologs sastāda aktu par miruša cilvēka audu un orgānu izņemšanu transplantācijai (5.pielikums), ko paraksta transplantologs un anesteziologs reanimatologs. Minēto aktu sastāda un paraksta divos eksemplāros, vienu eksemplāru pievieno donora slimības vēsturei, otru nogādā Transplantācijas centrā.

19. Ja donora audi un orgāni nav piemēroti transplantācijai, transplantologs sastāda un paraksta aktu par miruša cilvēka orgānu un audu neizmantošanu (6.pielikums).

Ministru prezidenta vietā —
izglītības un zinātnes ministrs, Ministru prezidenta biedrs *M.Grīnblats*

Labklājības ministrs *V.Makarovs*

1.pielikums

Ārstniecības iestādes, kurās veic donora audu un orgānu izņemšanu

1. Aizkraukles rajona pašvaldības medicīniskās aprūpes bezpeļņas uzņēmums "Aizkraukles rajona slimnīca".

2. Daugavpils pilsētas centrālā slimnīca.

3. Jūrmalas pilsētas pašvaldības bezpeļņas uzņēmums "Bulduru slimnīca".

4. Rēzeknes pilsētas pašvaldības bezpeļņas uzņēmums "Rēzeknes slimnīca".

5. Liepājas pilsētas centrālā slimnīca.
6. Ventspils pilsētas bezpeļņas uzņēmums "Ventspils pilsētas slimnīca".
7. Jēkabpils rajona centrālā slimnīca.
8. Pašvaldības medicīniskās aprūpes bezpeļņas uzņēmums "Saldus slimnīca".
9. Valmieras rajona pašvaldības bezpeļņas uzņēmums "Valmieras slimnīca".
10. Talsu rajona pašvaldības bezpeļņas uzņēmums "Talsu slimnīca".
11. Tukuma rajona pašvaldības medicīniskās aprūpes bezpeļņas uzņēmums "Tukuma slimnīca un poliklīnika".
12. Rīgas rajona pašvaldības bezpeļņas uzņēmums "Rīgas rajona slimnīca".
13. Limbažu pilsētas slimnīca.
14. Gulbenes rajona pašvaldības bezpeļņas uzņēmums "Gulbenes slimnīca".
15. Krāslavas rajona centrālā slimnīca.
16. Bauskas rajona centrālā slimnīca.
17. Kuldīgas rajona pašvaldības bezpeļņas uzņēmums "Kuldīgas slimnīca".
18. Alūksnes rajona padomes pašvaldības bezpeļņas organizācija "Alūksnes slimnīca".
19. Cēsu rajona centrālā slimnīca.
20. Balvu slimnīca.
21. Ogres rajona pašvaldības medicīniskās aprūpes bezpeļņas uzņēmums "Ogres slimnīca".
22. Dobeles rajona centrālā slimnīca.
23. Jelgavas pilsētas slimnīca.
24. Valkas rajona pašvaldības bezpeļņas organizācija "Valkas slimnīca".
25. Rīgas klīniskās ātrās medicīniskās palīdzības slimnīca.
26. Rīgas pilsētas 7.klīniskā slimnīca.
27. Latvijas Medicīnas akadēmijas Paula Stradiņa klīniskā slimnīca.
28. Valsts traumatoloģijas un ortopēdijas slimnīca.
29. Latvijas Medicīnas akadēmijas bērnu klīniskā slimnīca.
30. Valsts bērnu klīniskā slimnīca "Gaiļezers".
31. Preiļu rajona pašvaldības bezpeļņas uzņēmums "Preiļu slimnīca".
32. Liepājas rajona pašvaldības bezpeļņas uzņēmums "Liepājas rajona Priekules slimnīca".
33. Ilūkstes pilsētas slimnīca.
34. Valsts tiesu medicīnas ekspertīzes centrs.
35. Valsts patoloģijas centrs.